

2022-10-11

Till
Stadsbyggnadskontoret

Yttrande över förslag till detaljplan för Lövstaverket, del av fastigheterna Hässelby villastad 36:1 och 28:1 i stadsdelen Hässelby villastad, Dp 2017-09500

Stockholms Naturskyddsförening (nedan föreningen) ger härmed sina synpunkter på aktuell detaljplan.

Sammanfattning:

- Detaljplaneprocessen för Lövsta kraftvärmeverk bör avbrytas
- Plastförbränning i Lövsta kraftvärmeverk inte lämpligt ur klimatsynpunkt
- Sannolikt kan inte dispens ges för undantag från skyddsföreskrifter för Östra Mälaren
- Att miljösanera bara delar av Lövsta är ett högst tveksamt tillvägagångssätt
- Lokaliseringsutredningen är inte fullständig och innehåller brister
- Loudden är ett mycket bättre lokaliseringalternativ jämfört med Lövsta
- Att förlägga en energianläggning på Loudden skulle ligga i linje med 3 kap. 8 § miljöbalken
- Det blir påverkan på spridningssamband och effekter på kommande naturreservat
- Flera myndigheter är negativt inställda till placeringen i Lövsta

Detaljplaneprocessen bör avbrytas

Föreningen avstyrker aktuell detaljplan då lokaliseringen i Lövsta är mycket olämplig av en rad skäl som föreningen har yttrat i samrådet och till mark- och miljödomstolen i samband med miljöprövningen. Det finns starka skäl att avbryta detaljplaneprocessen och ta ett omtag. I detta yttrande har föreningen ytterligare förstärkt sin framställning att det finns alternativa platser att anlägga kraftvärmeverket på och en särskild jämförelse har gjorts mellan Loudden och Lövsta.

Plastförbränning i Lövsta kraftvärmeverk inte lämpligt ur klimatsynpunkt

Som föreningen tolkat det kommer det att eldas blandavfall med plast i Lövsta kraftvärmeverk, något som kommer att öka Stockholms klimatutsläpp. Mycket pekar på att ökningen blir så pass omfattande att det försvårar Stockholms stads arbete att snabbt få ner klimatutsläpp. Det finns källor som påpekar att koldioxidutsläppen från Lövsta kraftvärmeverk kan bli 200 000 ton per år. Att godkänna en ny stor utsläppskälla av växthusgaser i kommunen strider mot Stockholms klimathandlingsplan, vill föreningen poängtera.

Sannolikt kan inte dispens ges för undantag från skyddsföreskrifter för Östra Mälaren

Föreningen har kunnat konstatera att länsstyrelsen kräver dispens för undantag från skyddsföreskrifter för Östra Mälaren för att ett kraftvärmeverk ska kunna etableras i Lövsta. Utifrån föreningens bedömning så ska skyddsföreskrifter för Östra Mälaren tolkas mycket strikt. En vägledande del i tolkningen av skyddsföreskrifterna bör rimligen vara den s.k. försiktighetsprincipen. Stockholms Exergi anger att det inte kommer uppstå något som innebär en allvarlig risk, samtidigt är det väldigt svårt att helt styra över miljöförorenings spridning vid framtida anläggningsarbete i detaljplaneområdet samt vid spridning från framtida fartygspropellrar inom det förorenade området.

Föreningen anser att det sannolikt inte finns utrymme att ge dispens från skyddsföreskrifterna för Östra Mälaren. Detta innebär alltså att hela projektet måste avbrytas.

Att miljösanera bara delar av Lövsta är ett högst tveksamt tillvägagångssätt

Föreningen anser att Lövsta är en jättelik miljösynd som borde ha åtgärdats för länge sedan. SGU:s rapport från 2012 visade på att Lövsta är ett av de mest förorenade platserna i landet då halterna av bl.a. tungmetaller är exceptionellt höga. Stockholms stad har givetvis svårt att ensam sanera Lövsta, men just en sådan här förorenad plats borde kunna innebära draghjälp från både länsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Att bara sanera vissa delar av Lövsta jättelika miljösynd är problematiskt menar föreningen då saneringen då kommer att upphöra vid olika gränser, vilket innebär att det förblir osanerat på andra sidan gränsen. Det är förvisso bra att komma en bit på väg med saneringen, men att inte ta ett helhetsgrepp om saneringen är problematisk och det finns risk att en energianläggning kan försvåra en framtida totalsanering som tar syftar till att få bort alla föroreningar.

Lokaliseringsutredningen är inte fullständig och innehåller brister

I planhandlingarna till granskningen finns inget dokument som berör en lokaliseringstudie där alternativa etableringar för ett värmekraftverk visas. Det är mycket förvånande, anser föreningen, då mycket kritik i samrådet kom att handla om just kritik av vald plats och kritik av Stockholms Exergis alternativredovisning. Föreningen vidhåller sin kritik mot lokaliseringstudie då där finns brister. Stockholm Exergi har på sin egen webbsida ett dokument som visar en lokaliseringstudie version sju (7)¹. Denna version har föreningen tidigare gått igenom och bedömt som ofullständig och bristfällig.

En högst anmärkningsvärd omständighet i lokaliseringstudien är att den f.d. oljehamnen Loudden söder om Frihamnen inte finns med som alternativ överhuvudtaget. I en lokaliseringstudie måste givetvis alla hamnlägen inkluderas när ett mycket tungt vägande kriterium för lokaliseringen är just ett hamnläge.

Föreningen ser positivt på att lokaliseringstudien (sid. 5) tar avstamp i miljöbalken där följande står:

”En utgångspunkt för lokaliseringstudien är miljöbalkens regler om val av plats för en verksamhet eller åtgärd (2 kap 6 § miljöbalken), med följande lydelse:

För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. (Första stycket)

Lokaliseringsregeln utgör en av miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Enligt 2 kap 7 § miljöbalken ska en rimlighetsavvägning göras, se nedan:

Kraven i 2-5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsåtgärder jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. (Del av första stycket)

Vad som anses orimligt bedöms från fall till fall. Till exempel kan det vara att investeringskostnaderna för ett visst alternativ kan vara avsevärt högre än för andra alternativ utan att det ger väsentliga fördelar ur miljösynpunkt.”

Denna ovanstående formulering tar ett tydligt avstamp i vad som ska prioriteras i val av plats. Hur faller då detta ut när Lövsta har valts ut? Inte särskilt bra alls, vill föreningen hävda. Lokaliseringen i Lövsta i sig själv kan vid första anblick framstå som tilltalande, men ställs alternativ Lövsta mot alternativ Loudden så framstår Lövsta som ett betydligt sämre alternativ ur ett flertal aspekter.

Föreningen redovisar nedan en tabell där alternativ Loudden ställs mot alternativ Lövsta.

	Alternativ Loudden	Alternativ Lövsta
--	--------------------	-------------------

¹ <https://www.stockholmexergi.se/content/uploads/2020/02/E-02.-Lokaliseringstudie-ver-7.pdf>

Föroreningsproblematik	Förorenad mark finns i f.d. oljehamnen kopplat till oljehantering	En exceptionellt stor problematik både på land och i bottensediment, en stor mängd olika föroreningar finns på platsen
Närhet till vattenskyddsområde	Ligger vid Saltsjön, alltså inget vattenskyddsområde i närheten	Ligger precis invid vattenskyddsområde Östra Mälaren
Berör länsstyrelsens skyddsföreskrifter	Nej, länsstyrelsens skyddsföreskrifter berörs ej.	Ja, länsstyrelsens skyddsföreskrifter för Östra Mälaren berörs i hög grad
Dispenser	Inga dispenser behöver sökas.	Ett antal dispenser behöver sökas för att ordna en anläggning i Lövsta, p.g.a. stor miljöpåverkan på land och i vatten.
Miljö kvalitetsnormer	Ingen risk för att miljö kvalitetsnormer överskrids vid anläggningsskede/driftskede	Miljöfarliga ämnen kan komma att släppas ut i vattenvolymen vid anläggningsskede/driftskede och äventyra vattenkvaliteten så att miljö kvalitetsnormer inte klaras.
Risk att påverka dricksvattentäkt under anläggningsskede/drift	Ligger vid Saltsjön, innebär ingen risk för dricksvattentäkt	Ligger vid Mälaren, innebär en risk för dricksvattentäkt
Anlöp till och från hamn	En helt naturlig fartygsväg in till en etablerad hamn, berör enbart Saltsjön.	En omständlig och riskfylld fartygstransport in i Mälaren. Kräver broöppning på trafikerad väg vid transport den södra ruten in i Mälaren.
Grad av hänsyn till miljöbalken gällande kapital 1	Tar mycket stor hänsyn till 1 kap. § 1,	Tar mycket liten hänsyn till 1 kap. § 1,
Grad av hänsyn till miljöbalken gällande kapital 2	Tar mycket stor hänsyn till 2 kap. 3 §, 2 kap. 6 §	Tar mycket liten hänsyn till 2 kap. 3 §, 2 kap. 6 §
Grad av hänsyn till miljöbalken gällande kapital 3	Tar mycket stor hänsyn till 3 kap. 1 §, 3 kap 3 §, 3 kap. 6 §, 3 kap. 8 §	Tar mycket liten hänsyn till 3 kap. 1 §, 3 kap 3 §, 3 kap. 6 §, 3 kap. 8 §
Inkoppling till elnät	Närhet till Värtaverket gör anslutning tämligen enkel	Ungefär 10 km kabel måste anläggas i mark
Resursförbrukning	Platsen erbjuder en hamn idag, naturresurser sparas därmed.	Platsen erbjuder inte en hamn idag, naturresurser måste därmed tas i anspråk för att anlägga en helt ny hamn
Naturvärden	Inga naturvärden berörs	Naturvärden berörs i högsta grad, inte minst berörs ett flertal värdefulla träd och ett särskilt värdefullt träd. Påverkan på fridlysta fladdermöss kommer oundvikligen att ske.

Indirekta miljöeffekter	Ytterst få eller inga indirekta miljöeffekter utanför själva området för anläggningen	Flera indirekta miljöeffekter utanför själva området för anläggningen: - betydande delar av Kyrkhamn kommer att påverkas genom ny badplats i Kyrkviken, ny båthamn och förmodligen utökad bilpakering.
Påverkan på friluftsliv	Ingen påverkan på friluftsliv	Klart negativ påverkan för de som åker långfärdsskidor i samband med isrännor vintertid samt negativ påverkan för de som rör vill ha rekreation i området Kyrkhamn-Lövsta.

Som framgår av tabellen så blir det tydligt att alternativ Loudden på punkt efter punkt innebär fler fördelar jämfört med Lövsta. Enligt föreningen går det inte att dra någon annan slutsats än att alternativ Loudden är det alternativ som absolut bäst tillmötesgår det lokaliseringsutredningen själv hänvisar till i miljöbalken, d.v.s. hänvisning till 2 kap 6 § miljöbalken. Det är otvivelaktigt så att Loudden, jämfört med Lövsta, är den plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Föreningen vill också hänvisa till den rimlighetsavvägning som också nämns i Lokaliseringsutredningen. För föreningen är det viktigt att här påpeka att Loudden *inte* kan avföras efter en rimlighetsavvägning. Varför inte Loudden finns med i lokaliseringsutredningen är ett mysterium, som föreningen ser det. Här kan det då vara på sin plats att poängtera att ett nämndbeslut om att ta fram ett startPM för Loudden², som pekar mot en annan markanvändning i form av bostadsbebyggelse, inte är skäl att förkasta området som en del i en lokaliseringsutredning. Hade en antagen detaljplan för ny markanvändning varit på plats hade det varit en annan sak, men nu har en planprocess för Loudden knappt kommit igång. Faktum är att inget mer steg har tagits i planprocessen sedan startPM:et antogs 2017.

Att förlägga en energianläggning på Loudden skulle ligga i linje med 3 kap. 8 § miljöbalken

Att bygga bostäder på redan ianspråktagen mark är något föreningen förordar i normalfallet, dock är Loudden inte vilken plats som helst utan är en mycket strategisk hamnplats för Stockholm. Av startPM:et framgår att Stockholms hamn är av riksintresse för sjöfarten enligt Sjöfartsverkets beslut 2001 och hänvisning görs till 3 kap. 8 § miljöbalken. Detta eftersom områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Studerar 3 kap. 8 § miljöbalken så framträder också följande: *"Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar"*.

Föreningen anser här att det är högst relevant att identifiera Loudden som just *särskilt lämplig* för anläggningar för energiproduktion. Föreningen kan konstatera att Loudden har en yta på 15 hektar, vilket är den yta Stockholm Exergi kräver för att kunna bygga ett nytt kraftvärmeverk med tillräcklig storlek. Det är vidare högst relevant att beakta lagtextens senare del, att sådana här särskilt lämpliga platser för energiproduktion skall skyddas så långt möjligt mot åtgärder som påtagligt försvåra tillkomsten av en anläggning för energiproduktion.

² <https://etjanst.stockholm.se/Byggochplantjansten/pagaende-planarbete/planarende/2017-00231>

Mot bakgrund av Louddens mycket strategiska hamnläge, utrymme för t.ex. en energianläggning och det som står i 3 kap. 8 § miljöbalken så framstår det som en mycket förhastad idé att placera bostäder närmast vattnet på Loudden. Med hänsyn till att Stockholms stad har väldigt få utrymmen kvar med hamnlägen som kan kopplas till verksamheter med behov av hamn är det oerhört problematiskt att ytterligare hamnyta i praktiken tas bort. Ifall beslut tas om en helt annan markanvändning på Loudden blir det ett irreversibelt beslut för fortsatt hamnverksamhet.

Föreningen anser att det mesta talar för att respektera riksintresset för sjöfarten på Loudden, vilket går att förena med en energianläggning i form av ett kraftvärmeverk på Loudden. Bostäder skulle fortfarande kunna bli aktuellt på västra delen av Loudden, men då bostadsplanerna få underordna sig utrymme för fortsatt möjlighet till en levande fartygshamn och ett nytt kraftvärmeverk.

Det blir påverkan på spridningssamband och effekter på kommande naturreservat

Föreningen bedömer att detaljplaneområdet påverkar Görvälnkilen klart negativt, en av Stockholmregionens gröna kilar. En av motiveringarna bakom kilen är att det är ett viktigt spridningssamband för arter som har ädellövträd som livsmiljö. Inom ramen för grön infrastruktur har Länsstyrelsen pekat ut att kring aktuellt detaljplaneområde är sambanden svaga och därmed känsliga för fragmentering av livsmiljöer. Konnektivitetsanalysen drar slutsatsen att en exploatering skulle innebära att en försvagning sker inom ett område där sambanden redan är svaga.

Föreningen bedömer att förlusten värdefulla naturmark får negativa effekter, särskilt gällande ädellöv. I konnektivitetsanalysen framgår att möjligheterna till spridning sannolikt minskar p.g.a. av livsmiljöer tas i anspråk, vilket gör att det blir mer sårbart för förändringar. Främst handlar det om att livsmiljöer (värdekärnor) försvinner och att konnektiviteten minskar, vilket gör att spridningssamband sannolikt försvagas. Av konnektivitetsanalysen framgår också att Kyrkhamn och det planerade naturreservatet kan påverkas negativt av att livsmiljöer och sannolikt spridningsmöjligheterna minskar.

Flera myndigheter är negativt inställda till placeringen i Lövsta

Föreningen vill påpeka att Naturvårdsverket och Norrvatten är så pass kritiska till placeringen i Lövsta att de avstyrker hela projektet. Havs- och vattenmyndigheten har inte tagit ställning för eller emot placeringen i Lövsta men hela innebörden i deras argumentation är att de är mycket kritiska till placeringen, de värnar starkt om Mälaren som dricksvattentäkt.

För Stockholms Naturskyddsförening
Anders Tranberg, ordförande